

FESTIVALURI BRAȘOV

Constantin PARASCHIVESCU

Dramaturgia contemporană și ecou

Alăturate în programul unui festival, unele spectacole pierd ceva din impresia lăsată la premieră, par anemice, oarecare, deși poate nu sunt. Dar contrastează cu imaginea altora, efectiv spectaculoasă și cu adresă mai pronunțată la actualitate, care le devansează în aprecieri. Nu întotdeauna, desigur... Fragmentele din cinci autori, asamblate în scenariul Anei Mărgineanu *8.9 8.9...fierbinte după '89*, mi s-au părut, la Festivalul de dramaturgie contemporană de la Brașov (ediția a XVI-a, 12–19 noiembrie 2004), facile, crâmpie banale de episoade din realitatea de după '89, mai puțin „fierbinți“, cu miză mică și fantezie limitată (Ștefan Caraman, Peca Ștefan, Petre Barbu, Paul Cilianu, Călin Blaga). Dar spectacolul a primit Premiul special al juriului, actorul Gheorghe Visu Premiul de interpretare masculină și cu o lună jumătate în urmă, la Timișoara, Marele premiu, surclasând excepționalele *Jacques sau supunerea* de Eugen Ionescu la Teatrul Maghiar Cluj (regia Tompa Gábor) și *Angajare de clovn* de Matei Vișniec de la Brașov (regia Claudiu Goga). A fost mai pronunțată acolo subiectivitatea juriului? Atunci, fie permisă și a mea! Monoloagele din *Bash. O trilogie contemporană* de Neil LaBute (Teatrul fără frontiere și Teatrul Act) mi s-au părut, datorită rostirii detașate, atonice, în jurul unui surâs de circumstanță, firave, monotone, de interes restrâns, deși ele relatau autentice drame; dar o rafinată comentatoare scria după premieră „M-a atins foarte tare acest spectacol“ (Marina Constantinescu), iar unul dintre interpreți, Vlad Zamfirescu, a primit, *ex-aequo*, un premiu special al juriului din partea Editurii Orator (generos gest și nemaîntâlnit al autoarei Steluța Suciu, care și-a dăruit astfel drepturile bănești pentru o carte publicată), ceea ce relevă că s-a distins cu ceva, totuși, el și nu numai (aș adăuga-o pe Mihaela Sârbu), infirmându-mi impresia (deși, nu cred că arta e același lucru cu o convorbire la un pahar cu vin).

În schimb, spectacole cu texte valoroase, puse în scenă cu inspirație și profunzime, fructificând fondul dramatic conținut, s-au detașat în două festivaluri apropiate cronologic, inversându-și premiile: *Angajare de clovn* de Matei Vișniec (Teatrul „Sică Alexandrescu“ Brașov) Premiul pentru cel mai bun spectacol la Brașov, Premiul de regie Claudiu Goga și de interpretare masculină Mircea Andreescu la Galați; *Audiția* de Alexandr Galin (Teatrul de Comedie), Premiul pentru cel mai bun spectacol, Premiul de scenografie Puiu Antemir și Premiul de interpretare feminină Luminița Gheorghiu la Galați, Premiul de regie Mircea Cornișteanu, Premiul de scenografie *ex-aequo* Puiu Antemir și Premiul special al juriului din partea Editurii Orator, *ex-aequo*, Marius Florea Vizante, la Brașov. Spectacole ce au dominat și programul festivalului brașovean, printr-o fericită convergență între substanța

dramatică a textelor și transpunerea scenică, atent coordonată spre complexitatea interpretărilor – de alternanțe bufone, amare și tragice la clovniul lui Vișniec, de nuanțe veridic psihologice la candidatele de iluzorie perspectivă din piesa lui Galin. Texte și spectacole cu ecou direct la destinul de glorie trecătoare într-un caz, de mizerie în realitatea tranziției în alt caz. În total 14 spectacole, două în afară de concurs – *Mașinăria Cehov* de Matei Vișniec, regia Cristian Ioan (Teatrul Național București), *Avarul* de Molière, regia Bocsárdi László (Teatrul Național Craiova).

Interessant e că în șase cazuri s-au regăsit perechi de piese și dramatizări ale aceluiași autor: Matei Vișniec (piesele citate), Aleksandr Galin (*Audiția și Sorry*), Paulo Coelho (*Diavolul și domnișoara Pym*, dramatizare Mihaela Lichiardopol, Teatrul Național Timișoara, *Veronika se pregătește să moară*, dramatizare Gelu Colceag și George Bănică, Teatrul Odeon). N-am înțeles adevărul celor două teatre pentru romancierul brazilian, de succes, e-adevărat, Paulo Coelho, cu literatura lui de consum, simplistă și confuză, transpusă în tonuri ostentative (Timișoara) sau cu aderență incertă (Odeon). Ce interes prezintă o tentativă de sinucidere pe care chiar editura care publică romanul (Humanitas) o explică astfel: „Veronika pare să aibă tot ce și-ar putea dori. Frecventează localuri de noapte cunoscute, întâlnește bărbați atrăgători, și totuși nu e fericită”? La așa preocupări, ce ecou să mai producă gestul? Păcat de efortul talentatei actrițe Cătălina Mustață de a da tonul just lamentărilor eroinei de 24 de ani, căreia i se mai prezic cinci zile de viață și le câștigă pe cele nenumărate, descoperindu-le prețul la secundă. Din *Diavolul și domnișoara Pym* (în fișa de creație a autorului, reprodusă în roman,

domnișoara e numită *Prym*, parcă mai plauzibil), am reținut doar jocul interiorizat al Anei Serghie Ionescu (*Berta*) și complexitatea dramatică a Laurei Avarvari (*Chantal*). În ceea ce-l privește pe Vișniec, mult jucat la noi după '90, *Mașinăria Cehov* a impresionat prin frumusețe și eleganță plastică (decor Clara Labáncz, costume Ștefania Cenean), mai puțin prin jocul eterizat. Iar Galin, cu tehnica dramaturgică remarcabilă în *Audiția*, fructifică ceva și în *Sorry*, piesă în două personaje cu reflexele derizorii ale tranziției, care prilejuiește Marianeii Mihuț, o memorabilă creație în conturarea tipului sentimental-voluntar de rusoaică (Premiul de interpretare feminină), într-o relație nuanțată cu Ion Caramitru (Teatrul Bulandra).

Mi s-a părut relevantă prezența Teatrului „G.A.Petculescu” din Reșița cu spectacolul de studio *Noapți albe*, piesă de asemenea în două personaje, a dramaturgului turc Tuncer Cücenoglu, poveste de dragoste jovial-amară între protagoniști cu identități anonime, dar general recognoscibile. Am avut prilejul s-o admir, alături de Alexandru Repan, pe Mălina Petre, directoarea teatrului, devotată mai mult afirmării potențialului artistic al trupei decât al ei însăși, într-un rol complex de femeie inteligentă și seducătoare, realizat cu subtilitate, emoție, forță, ironie și farmec. După cum două spectacole prezente și în Festivalul Național, *Iona* de Marin Sorescu, cu Virgil Ogășanu (Teatrul Nottara) și *Plaja* de Peter Asmussen (Teatrul „Maria Filotti” Brăila, Premiul special al juriului și Premiul de scenografie *ex-aequo* Alina Herescu) și-au confirmat selecția, prin măiestria interpretului în primul caz, stilistica jocului de intensă trăire în al doilea. Am regretat doar slabul ecou al unei piese depășite în timp, cu încrâncenarea fanatică a unor odrasle la adresa tiraniei părinților, *Noaptea asasinilor* de José Triana (Teatrul din Brașov), unde tânărul Demis Muraru realizează o tulburătoare alternanță de stări. Dansul prelungit al fetelor irlandeze din piesa lui Brian Friel *Dansează fetele...Mundy*, cu acțiune la sfârșitul anilor '30 și ecurile crizei economice generale, estompează prin excentricitate notele grave ale demersului artistic, mult rarefiat (regia Ada Lupu). Spectacolul de gală, regizat de Bocsárdi László la Teatrul Național Craiova, cu *Avarul* de Molière, a prezentat un Harpagon din zilele noastre, expert în mașinațiuni financiare, calculat, autoritar („Harpalete”), ce-și impune voința și interesele, până ce i se fură caseta îngropată în grădină, „iubita” lui reală (creație viguroasă a lui Ilie Gheorghe).

Două colocvii și trei lansări de carte au completat programul judicios al festivalului, alcătuit de Claudiu Goga. Tema „Dramaturgia românească de astăzi, imagine a societății actuale?” (moderator Florica Ichim), se tot reia, cu sau fără semnul întrebării, în formulări apropiate, la edițiile acestui festival, fără ecou efectiv la oamenii de teatru. Piesele tipărite și cele premiate „nu circulă” (D.R.Popescu), „teatrele nu riscă” (Radu Macrinici), tinerii dramaturgi „nu se deosebesc parcă unul de altul” (Dinu Grigorescu), „le lipsește experiența de viață și cultura” (Florica Ichim). Și atunci, pare mai demnă pentru o vocație autentică să scrie, să publice, nu să se umilească să fie jucat (D.R.P.). Dar pot oare toți asta? Al doilea, moderat de Nicolae Prelipceanu, a avut ca temă „Teatrul contemporan la interferența artelor” și, firește, a luat în seamă adevărul că nu există puritate în artă, insistându-se întrucâtva asupra relației dintre epic și dramatic, când creatorii se orientează mai mult spre literatură, dramatizând aproximativ, fără simț dramatic, sau pur și simplu cu aderență minoră, ca romanele lui Paulo Coelho. Cărțile prezentate au fost recentele *Cartea cu artiști* de Mircea Ghițulescu (structurat pe regizori), *Regele scamator-Ștefan Iordache* de Ludmila Patlanjoglu (cu participarea artistului și măgulitoare aprecieri ale mai multor personalități) și „*Cu ochii deschiși sau Irina Răchiteanu-Șirianu* de subsemnatul (al 15-lea volum în „Galeria teatrului românesc”).